

Detalized descriptions of human body, which was damaged physically, are the key factors of making reader follow the genre. Dead human organs, parts of human body and the body itself as an object that proves death show authors' individual tendencies in representing death as genre-determined characteristic.

Genre-determined lexical units demand from a translator a successful choice of translation technique, with the help of which the target text won't lose its structural and compositional character. The research shows that 33% of lexical units are not rendered into Ukrainian as a result of stylistic elimination, while 20.4% demonstrate stylistic emphasis, that shows a thorough study of source text by translators and the stylistic correspondence occupies the dominant position which is 46.3%.

Lexical units which represent the cognithemes set a problematic task for translators. Referring mostly to stylistic correspondence translators show high level of cognitive competence and strong will of saving all the genre-determined elements in the target text.

Key words: concept, cognitheme, death, stylistic correspondence, stylistic emphasis, stylistic elimination, translation.

УДК 811.112.2'246.2

Марина ЖЕЛУДЕНКО
Алла САБИТОВА

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ПІСЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ

У статті визначено зміст поняття «друга іноземна мова»; виявлено основні лінгвістичні паралелі та розбіжності англійської та німецької мов; досліджено фактори, які впливають на результативність вивчення іноземних мов; розглянуто проблеми та принципи вивчення німецької мови як іноземної після англійської; наведено об'єктивні причини, завдяки яким обирають німецьку мову для вивчення як другу іноземну.

Ключові слова: німецька як іноземна, перша іноземна мова, друга іноземна мова, лексика, граматики.

Типовим для більшості студентів усього світу, які вивчають німецьку як іноземну, є вивчення цієї мови як другої або третьої іноземної після англійської. Наслідком спорідненості, приналежності англійської та німецької мов до однієї мовної групи

часто є позитивний трансфер, але іноді знання англійської стає причиною проблем при вивченні німецької [7].

У методиці вивчення мови поняття «друга мова» означає, що студент вже вивчав принаймні одну іноземну мову. Кожну наступну іноземну мову розглядаємо як другу іноземну.

Різними аспектами методики навчання ДІМ займалися вітчизняні й зарубіжні науковці: І. Бім, М. Баришнікова, Н. Гальскова, Б. Лапідус, І. Дубко, G. Neuner, В. Hufeisen та ін.

Однак, процес навчання ДІМ, вибір відповідних методичних принципів потребують удосконалення, що свідчить про актуальність даної проблематики. Предметом даної статті є німецька мова як друга іноземна, об'єктом – процес оволодіння другою іноземною мовою після англійської. Мета статті полягає у виявленні основних паралелей та розбіжностей німецької та англійської мов, а також дослідженні факторів, які впливають на результативність вивчення іноземних мов.

Досвід викладання ДІМ, а саме німецької, свідчить про те, що процес оволодіння другою іноземною мовою є багатоаспектним явищем, яке складається з багатьох взаємопов'язаних факторів (лінгвістичних, психологічних, соціокультурних), а також вікових та індивідуальних особливостей.

Раніше вважалося, що під час вивчення двох іноземних мов потрібно очікувати негативних наслідків. Однак останні двадцять років науковці вважають, що «контакт» двох іноземних мов має позитивні результати, оскільки мультилінгвальне навчання несе в собі потенціал розширення мовної та метамовної свідомості. Досвід вивчення першої іноземної мови сприяє розвитку рецептивних і продуктивних умінь під час опанування ДІМ (другої іноземної мови), що значно полегшує семантизацію лексичного матеріалу [3].

Важливою, на наш погляд, є можливість провести паралелі між першою іноземною мовою і наступною, або навпаки – простежити відмінності. З досвіду вивчення першої іноземної мови студенти вже знають, як загалом вивчати іноземну мову, мають свою стратегію запам'ятовування лексичних одиниць.

Результативність вивчення другої іноземної мови, на нашу думку, залежить від сукупності таких факторів:

- ефективності провідної методики викладання,

- адекватної оцінки цільової аудиторії та її потреб щодо вивчення іноземної мови,
- позитивного психологічного настрою,
- мотивації студентів,
- кількості навчальних годин,
- взаємодії мов (Свенко О. В.) [1].

Отже, можна зробити висновок про те, що викладання другої іноземної мови має відбуватися на основі тих самих принципів, які використовуються при оволодінні першою іноземною мовою, але водночас не забувати про те, що:

1) через обмежену кількість годин темп заняття з ДІМ має бути набагато швидшим, ніж з першої іноземної мови, а робота із вправами – інтенсивнішою;

2) пояснення нового граматичного матеріалу має бути максимально лаконічним і стислим;

3) доречним є застосування граматичних та лексичних паралелей з першою іноземною мовою. Завдання і вправи мають бути орієнтованими на порівняння та обговорення аналогій і розбіжностей, мета яких полягає у встановленні зв'язків між рідною мовою, першою та другою іноземною.

Успішному оволодінню другою мовою на початковому етапі сприяють такі фактори як:

- генетична спорідненість німецької та англійської мов;
- латинська спорідненість;
- деякі спільні моменти у вимові;
- наявність спільного пласту лексики германського походження. Для швидкого збагачення лексичного запасу слід використовувати таблиці й списки відповідності схожих слів у англійській і німецькій мовах;
- аналогічні граматичні явища, близькі за структурою та значенням;
- схожі мовленнєві зразки, які вивчаються на початковому рівні.

Отже, знову повертаємося до терміна «взаємодія мов», який узагальнює усі шість вищезазначених пунктів. Вона відбувається на лінгвістичному, граматичному, фонетичному та психологічному рівнях, а тому важливо знайти саме той прошарок взаємодії, який дозволить найефективніше побудувати процес вивчення ДІМ.

У такому контексті варто розглянути об'єктивні фактори, які ускладнюють процес засвоєння другої іноземної мови:

- велика кількість студентів у групі;
- надмірне навантаження викладачів, що не дає можливості в повному обсязі розвиватися, підвищувати кваліфікацію, створювати нові підручники;
- постійне скорочення кількості годин на вивчення другої іноземної мови;
- обмежена матеріально-технічна база;
- перенасиченість студентів різного роду інформацією.

Дуже цікавою, на нашу думку, є точка зору професора Ханса-Юргена Крумма, який займається питаннями багатомовності, країнознавства, мовної політики. Він вважає, що проблему скорочення кількості годин можна вирішити шляхом викладання інших перспективних дисциплін іноземною мовою (йдеться саме про другу іноземну мову) [6].

Ми вважаємо, що концепція Х.-Ю. Крумма є раціональною та на практиці може демонструвати позитивні результати. Але водночас хочемо звернути увагу на ще один важливий момент. Практика викладання ДІМ протягом 12 років у ВНЗ свідчить про те, що негативний психологічний настрій є основним бар'єром у вивченні мови, зокрема німецької. Серед основних чинників можна виділити наступні:

- традиційно вважають, що англійська мова є легшою порівняно з німецькою;
- англійська мова як найпоширеніша у світі потребує набагато більшої уваги, ніж друга іноземна мова;
- німецьку мову сприймають як дуже важку через ті граматичні явища, які відсутні в англійській мові, та викликають труднощі, особливо на початковому етапі.

Значні труднощі на будь-якому рівні оволодіння німецькою мовою викликають також такі граматичні теми як:

- 1) вживання артикля та відмінювання іменників;
- 2) відмінювання прикметників;
- 3) утворення і вживання пасивного стану дієслів;
- 4) утворення і вживання форм умовного способу;
- 5) порядок слів у німецькому реченні, особливо у складнопідрядному.

Окрім того, слід звернути увагу на подібні за звучанням або написанням слова, які мають протилежне значення, а тому можуть бути неправильно вжиті або розпізнані (bekommen – become, toll – tall, fast – fast, offen – often, Mist – mist) [2].

Отже, враховуючи вищезазначене, можемо зробити такі висновки:

1. Навчання німецької мови, як другої іноземної, здійснюємо за допомогою звуків через усі види мовленнєвої діяльності.

2. Навчання ДІМ здійснюємо на порівнянні або протиставленні фонетики, лексики, граматики рідної мови, першої та другої іноземної мов. Це означає, що слід враховувати знання і досвід, набуті при вивченні першої іноземної мови, а також рівень знань рідної мови.

3. Важливу роль при вивченні німецької мови відіграє оволодіння граматикою. У зв'язку з цим фонетичний аспект мовлення потрібно засвоювати безпосередньо у практичній діяльності під час оволодіння тематичним, лексичним і граматичним матеріалом. Згідно з комунікативним підходом до навчання новий мовний матеріал (лексичний і граматичний) подається в певному контексті, а вже потім активізується в усному і писемному мовленні за допомогою відповідних вправ і завдань.

Часто студенти сприймають німецьку як дериват англійської мови, отже важливою задачею викладача німецької як другої іноземної є допомога студентам в усвідомленні цього феномену, розкритті, унаочненні та опануванні тих мовних явищ, які докорінно відрізняються від англійської мови.

У цьому контексті доречним є звернення до творчості Марка Твена, який з сатиричної позиції наївного монолінгварного американця глузує з німецької мови і водночас з тенденції сприйняття рідної мову як ідеальної. У творах Марка Твена є досить сторінок, які можуть сприяти усвідомленню студентами, що вивчають німецьку мову як другу після англійської, синтаксичних та морфологічних відмінностей німецької та англійської мов, що, у свою чергу, може стати відправним пунктом для дидактичних занять.

Як приклад можемо навести есе «The awful German language» із виданої Твеном у 1880 р. книги «A Tramp Abroad». У цих рядках об'єктом жартів Твена є рамкова конструкція німецької мови:

An average sentence, in a German newspaper, is a sublime and impressive curiosity; it occupies a quarter of a column; [...] it treats of fourteen or fifteen different subjects, each enclosed in a parenthesis of its own, with here and there extra parentheses which re-enclose three or four of the minor parentheses, making pens within pens: finally, all the parentheses and re-parentheses are massed together between a couple of king-parentheses, one of which is placed in the first line of the majestic sentence and the other in the middle of the last line of it - after which comes the VERB, and you find out for the first time what the man has been talking about; and after the verb - merely by way of ornament, as far as I can make out, - the writer shovels in «haben sind gewesen gehabt haben geworden sein,» or words to that effect, and the monument is finished“ (Twain, 2000, 433–434; Hervorhebungen des Originals).

У романі М. Твена «A Connecticut Yankee in King Arthur's Court» зустрічаємо такі роздуми на тему рамкової конструкції німецької мови:

«Whenever the literary German dives into a sentence, that is the last you are going to see of him till he emerges on the other side of his Atlantic with his verb in his mouth» (Twain, 1981, p. 123).

Рід німецьких іменників для М. Твена також є джерелом веселощів, а для посилення комічного ефекту він на зразок англійської мови об'єднує *Genus* і *Sexus* в одне ціле:

Every noun has a gender, and there is no sense or system in the distribution; so the gender of each must be learned separately and by heart. There is no other way. To do this one has to have a memory like a memorandum-book. In German, a young lady has no sex, while a turnip has. Think what overwrought reverence that shows for the turnip, and what callous disrespect for the girl (Twain, 2000, p. 438) [4].

Особливо важливим під час вивчення німецької як ДІМ є підбір сучасного й аутентичного матеріалу, що сприяє розвитку мотивації та свідчить про актуальність обраної мови, її популярність. Доречним і актуальним є використання матеріалів Німецької хвилі (Deutsche Welle, DW). Запропоновані DW навчальні матеріали є методично вдалими. Вони містять вправи з лексики, граматики, фонетики для різних рівнів навчання – від А1 до С2. Водночас несуть дуже великий виховний потенціал, оскільки в основу покладено країнознавчий матеріал, що сприяє

розвитку кругозору та міжкультурної комунікації, а також позитивно впливає на мотивацію.

Наприклад, на сайті DW у рубриці «Bandtagebuch» музиканти групи «Einshochsechs» під час подорожі Німеччиною розповідають про різні міста країни, можливості гарного відпочинку, свята, особливості німецького менталітету та німецької освіти. (У 2014 р. музиканти дали декілька концертів в різних містах України). Водночас граматичні вправи дозволяють закріпити раніше здобуті граматичні навички з різних тем:

1. Nebensätze (Üb. 4, Folge 25)

Wähle die richtige Konjunktionen, Fragewörter und Relativpronomen aus.

bevor / was / wenn / als / obwohl / nachdem / weil / dass/ der / die / welcher

Mülltrennung ganz einfach

In Deutschland gibt es niemanden, (1) seinen Müll nicht trennt. Zumindest glauben das viele Menschen, (2) im Ausland leben. Aber nicht jeder Bürger weiß so genau, (3) Müll in welche Mülltonne gehört. Und das, (4) vor jedem Haus mehrere verschiedenfarbige Tonnen für die verschiedenen Müllsorten stehen...

2. Perfekt (Üb.4, Folge 17)

Wie heißt das Partizip II der folgenden Verben? Schreibe die richtige Form in die Lücken.

Vorweihnachtszeit

Als Kind habe ich die Vorweihnachtszeit besonders _____ (lieben). Am schönsten war es, mit meiner Mutter Plätzchen zu backen. Die Zutaten für den Teig hat sie auf den Tisch _____ (stellen), und wir durften alles zusammenmischen. Natürlich haben wir auch immer wieder vom Teig _____ (probieren), wenn meine Mutter nicht _____ (hinschauen) hat....

3. Trennbare und untrennbare Präfixe (Üb. 4, Folge 11).

4. Passiv (Üb. 5. Folge 19).

5. Mehrteilige Konjunktionen (Üb. 5, Folge 26) [5].

Позитивним є також застосування під час оволодіння ДІМ методу читання Іллії Франку, що сприяє ефективному оволодінню та засвоєнню лексики.

Незважаючи на всі суб'єктивні та об'єктивні труднощі при викладанні німецької мови та її оволодінні як другою іноземною,

хочемо зазначити, що більшість студентів мають високий інтелектуальний та лінгвістичний потенціал щодо вивчення мови. У свою чергу, цей факт ми розглядаємо як важливий стимул до вдосконалення власних знань та мотивації у професійній діяльності. Проте основне завдання вбачаємо не у вивченні певної сукупності граматичних явищ та лексичних одиниць, а в пробудженні й розвитку інтересу до мови, країни, культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Євєнко О. Алгоритм вивчення другої іноземної мови після англійської. [Електроний режим]. – Режим доступу: english.ucoz.com/documents/Algorithm.doc

2. Желуденко М. Вивчення німецької мови як другої після англійської: зб. наук. праць за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф. «Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей», 6 – 7 червня 2014. – К.: «Талком», 2014. – с. 151 – 154.

3. Güler, G. Deutsch als zweite Fremdsprache im schulischen Fremdsprachenunterricht in der Türkei: Perspektiven für die Didaktik und Methodik des Deutschen als zweite Fremdsprache in der Deutschlehrerausbildung / Günter Güler // Zeitschrift für Interkulturellen Fremdsprachenunterricht, 2000. – № 5. – режим доступу: http://spz1.spz.tu-darmstadt.de/projekt_ejournal/jg-05-2/beitrag/gueler1.htm.

4. Hedderich, N. Mark Twain and «The Awful German Language». Die Unterrichtspraxis / Norbert Hedderich // Teaching German, 2003. – № – 36. – S. 28 – 33.

5. DW. Bandtagebuch [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dw.com/de/deutsch-lernen/bandtagebuch/s-13891>

6. Deutsch nur als zweite oder dritte Fremdsprache? – Ein Interview mit Hans-Jürgen Krumm [Електроний ресурс]. – режим доступу: <http://www.goethe.de/ins/cz/pralhr/dls/daf/dau/de4568512.htm>

7. Kretzenbacher, L. Sprachliche und kognitive Klammerstrukturen in Deutsch als Fremd und Wissenschaftssprache / Leopold Kretzenbacher. – München: Iudicium, 2003. – S. 113 – 133.

М. ЖЕЛУДЕНКО, А. САБИТОВА

ОСНОВНЫЕ АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА КАК ВТОРОГО ИНОСТРАННОГО ПОСЛЕ АНГЛИЙСКОГО

В статье дано определение понятию «второй иностранный язык»; выявлены основные лингвистические параллели и различия английского и немецкого языков; рассмотрены проблемы и принципы изучения немецкого языка как иностранного после английского; исследованы факторы, влияющие на результативность изучения иностранных языков; приведены объективные причины, благодаря которым выбирают немецкий язык для изучения в качестве второго иностранного.

Ключевые слова: немецкий как иностранный, первый иностранный язык, второй иностранный язык, лексика, грамматика.

М. ZHELUDENKO, A. SABITOVA

THE MAIN ASPECTS OF LEARNING GERMAN AS A SECOND FOREIGN LANGUAGE AFTER ENGLISH

German as a foreign language is learnt after English (GaE) in the majority of cases; typically as a third or further language; by native speakers of English sometimes as a second language. Transfer from English to the learner's German interlanguage is frequent due to the close genetic relation between both languages, and often positive. However, there are instances where English patterns are hindering rather than fostering the acquisition of German structures, such as German morphosyntax. Seen from the viewpoint of English, German is in danger of being stereotypically perceived as a «difficult» language with a complex syntax and a plethora of cumbersome morphological structures such as inflectional suffixes. Mark Twain's witty remarks about the «awful German language» are a testimony to that stereotypical perception, gently mocking the German language and at the same time the naïve approach to it by English speakers. Both in its rigid SVO sentence structure and in its complete equation of grammatical gender with sex, English is not only different from German, but actually the «odd one out» among all Germanic languages. So in the case of GaE, the problem and a possible way of overcoming it does not so much lay with German, but with English as a base from which German is learnt. A simple and memory friendly didactic method can make learners of GaE aware of the differences and help them to develop the respective German structures in their interlanguages. With the visual help of a bridge, the syntactic bracket structures of German main and subordinate clauses can be demonstrated. The part grammatical gender plays for noun brackets in German

can also be illustrated by the bridge model, thus providing an explanation for the existence of grammatical gender in German to learners of GaE and motivating them to learn the gender together with each German noun, understanding it as a tool to organize syntactic and textual structures. Thus the advances linguistic theory has made in the last decades in analyzing the fundamental bracketing structures underlying Deutsch nach Englisch: Didaktische Brücken für syntaktische Klammern 99 much of German morphosyntax can be applied in form of a didactic tool facilitating the learning of German, particularly of GaE.

Key words: German as a foreign language, first foreign language, second foreign language, vocabulary, grammar.

УДК 81' 373: 81' 255 (043.2)

Олена КОВТУН
Тетяна ЖУРАВЕЛЬ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АВІАЦІЙНОЇ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Стаття присвячена дослідженню особливостей перекладу авіаційної науково-технічної літератури з англійської мови українською. Особливу увагу приділено перекладу складних термінів та термінів-словосполучень.

Аналіз прикладів науково-технічної літератури показав, що найчастіше під час роботи зі складними термінами перекладачі вдаються до таких способів перекладу: дослівний переклад за допомогою українських слів і виразів; переклад із використанням родового відмінка; переклад підрядним означальним реченням.

Ключові слова: науково-технічна література, терміни, способи перекладу.

Темп розвитку науки та техніки у сучасному процесі глобалізації зростає з кожним днем, активізуючи міжнародні зв'язки та об'єднуючи інтернаціональних вчених і технологів на міжнародних проектах з демонстрації технологічних досягнень. Активна участь України в різних сферах діяльності на міжнародному рівні викликала поглиблене вивчення науково-технічної літератури, у тому числі авіаційної, без якої